Ч. 198 (12.854). Львів, субота 5. вересня 1931. Pocztowa opłatę zapłacono ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 "
Піврічно 30·00 "
Річно 60·00 "
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
" Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІІ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

ДЕНЬ 5. вересня — ЦЕ ДЕНЬ УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНТА в ТЕРНОПІЛЬЩИНІ!

ПЕРЕВОДІТЬ ЗБІРКИ — СКЛАДАЙТЕ ЖЕРТВИ на адресу: **Товариство Прихильників Освіти у Львові**, Супінського 21. Конто в П. К. О. Варшава ч. 153.735.

Конґрес національних меншин.

Третій і останній день нарад. — Резолюції конгресу.

Від нашого кореспондента.)

Женева, 31. серпня.

Сьогодні останній день конґресу. Розпочинається засідання тільки в 11. годині — тимчасом радить виділ і комісії.

Вчора під вечір тутешній „русскій" посол Пімонов виступив з предложенням, очевидно, подиктованим, щоби зробити на повному засіданні маніфестацію в честь пок. Голувка, з осудом виновників убивства — українських терористів, розуміється. Внесення це перепало вже з тої простої причини, що нема ніяких подробиць ні про мотиви убивства, ні про убивників. На всякий спосіб варто запамятати собі факт, що аґенти споміж польських „русских" силкувалися використати нещасну подію — як роблення настроїв проти українців. Тільки, що в даному разі вони попали пальцем у власне око...

Резолюції п. Рудницької, яких зміст ми переповіли в попередньому дописі, спричинили вчора довгі й подекуди пристрасні дебати на виділі, де пос. Рудницька й Пеленський мусіли енерґійно їх відстоювати особливо супроти опозиції президента Вільфана. Кінець кінців вибрано комісію, зложену з пп. Уліца, Беседняка (словінець з Італії) і Естергазія (мадяр з Чехословаччини), котра має прийти на сьогоднішне засідання повного конґресу з відповідним внесенням.

•

Година 11¼, і президент Вільфан відкриває засідання. На порядку нарад: „Роззброєння, безпечність і нерозвязаність національного питання".

Перший промовляє німецький посол з Варшави п. *Шіман* (німець), далі говорили п. *Беседняк* (колишній словінський посол в італійському парляменті), катальонець (посол до мадридського парляменту), мадяр (з Югославії). Всі вони читають, один по німецьки, другий по французьки, очевидно, кожний із своєю особливою вимовою — випрацьовані старанно і заздалегідь реферати, яким одно тільки можнаб закинути, а саме: що всі вони абсолютно те саме повторюють — відомі арґументи проти війни і за роззброєнням. Після кількох таких рефератів неповинним слухачем захоплює почуття меляхолії і — чому не сказати? — деякої нудьги...

Живіший тон у трохи анемічну дебату вносить український промовець, посол *Пеленський*. Вже сама обставина, що бесідник не читає, а говорить з памяти, симпатично настроює слухачів. Теперішня Европа, каже бесідник, заповнена спорохнавілими будівлями державними і трохи не всі істнуючі держави важко недужають наслідком нерозвязання національних питань. Серед питань цих одно з найважніших — українське. Український нарід, якому відмовлено права на самоозначення, з права цього не зрікся. Всякі говорення про роззброєння так довго залишаться безнадійними, поки національні справи не будуть справедливо й оконечно полагоджені.

Ледви п. Пеленський серед рясних оплесків зійшов з трибуни, коли туди вскочив варшавський „русский" *Пімонов* (російське видання Певного) і зворушеним голосом відчитав заяву свого обурення з приводу смерти пок. Голувка, приписуючи вбивство „українським терористам"! Звідки він це знає — святі знають.

Ця *безосновність* твердження Пімонова була така очевидна, що президент не міг супроти неї нічого іншого сказати, як тільки, що вона в цьому моменті і місці — невідповідна.

•

Підчас полудневої перерви між двома засіданнями конґресу відбув своє засідання виділ союзу меншинних журналістів під проводом п. Беседняка. Член виділу, катальонський посол проф. Масферер предложив виділові запрохання відбути найблищчі загальні збори (1932 року) меншинних журналістів у Барсельоні, де привитав би їх президент Масія. Оконечне рішення щодо цеї справи і означення програми зборів поручено президії.

•

Пополудневе засідання розпочалося рефератом п. Вільфана (словінець з Італії) про *орґанізацію національних спільнот*. Цілю таких спільнот було би заспокоювати культурні потреби кожного народу своїми власними засобами, незалежно від держави. Такі спільноти повинні бути тільки добровільні, не примусові, і всяка політична діяльність повинна бути з них виключена.

Після дискусії над рефератом прийшло на чергу голосування над резолюціями до поодиноких точок порядку нарад теперішнього конґресу.

Резолюція п. *Рудницької* у сформулуванні, яке їй дала комісія, звучить ось так:

„Семий конґрес констатує:

„Як раніше, так і далі, держави звязані договорами про охорону меншостей, виявляють недостачу розуміння питання національностей.

„Права, забезпечені договорами і Союзом Народів, далі нехтуються.

„Горожанська рівність, рівність перед правом, культурна свобода не стрічаються, так сказати, ніде. Навіть право державної приналежности не забезпечене.

„В усіх ділянках публичного життя горожани іншої національности є трактовані з меншими оглядами і їм діється кривда.

„Асиміляцію практикують більше ніж колинебудь раніше.

„При помочі мір насилля, уживаних поліцією і військом, доконано навіть замахи на життя і власність своїх власних горожан — факти, які викликали остовпіння (sic!)

„Попередні конґреси сконстатували, що

„пошана національностей — одна з суцінших умовин замирення Европи, та

„що одним з найпильніших завдань Союза Народів є наглядати здійснення законної охорони меншостей.

„Одначе 7-ий конґрес мусить сконстатувати, що навіть петиції, подані Союзові Народів проти важких кривд проти життя і власности були предметом такого розсліду, який захитав в зітнених довірям в охорону.

„Наслідком того конґрес постановляє:

„Президія має дати пізнати Союзові Народів цілу повагу положення, а передовсім конечність так уладитися, щоби петиції меншин були трактовані як питаня життєвої ваги".

По ухваленні резолюцій і короткій прощальній промові голови конґрес закінчено.

Після вбивства посла Голувка.

Дальша низка голосів польської преси.

РОЗУМНИЙ ГОЛОС.

Краківський соціялістичний *„Напшуд"* (ч. 199.) з дати 2. вересня ц. р. приносить статтю під назвою *„Чи друга пацифікація?"*, в якій дослівно читаємо:

„Вбивство пок. Т. Голувка, якого доконали українські боєвики, як з цілою рішучістю подає преса, викликало річ зрештою зрозумілу в польській суспільности: відрух обурення й грози. Природно, що пересадою є, як це робить „Час", порівнювати вбивство пок. Голувка з убивством намісника Галичини Андрія Потоцького, що його доконав Січинський. Це вбивство, доконане, як це судово стверджено, радикальним українцем, було наслідком схибленої політики пок. Потоцького, який робив угоду з москвофілами, іґноруючи цілковито велику більшість української суспільности, репрезентованої тоді курсом Олесницького-Левицького, званої українською національною демократією. Чижби, що малоб випливати з порівнання „Часу", і пок. Голувко робив угоду з чинниками споміж українців до того непокликаними, з українцями т. зв. удержавленими в роді тих, що вважають за можливе голосувати і сидіти в ББ? Хіба ні — на те пок. Голувко знав занадто добре історію петлюріяди і — на меншу скалю — історію одного греко-катол. священика, який при виборах у 1922 р. з ласки тодішнього уряду проф. Новака, утворив „польсько-український" клюб з 3 чи 4 послів.

„Найгрізніше у наслідках цього вбивства є висуване деякими газетами гасло про потребу „поважних децизій" у справі Сх. Галичини. Найповажнішою зол в тій справі децизією санації була славна на весь світ „пацифікація" Сх. Галичини в тому самому часі минулого року, коли зааранжовано берестейську справу. Ще та „пацифікація" не прогомоніла, ще є вона на дневному порядку Ліґи Націй, ще можуть з неї випливнути для Польщі великі неприємности, а вже дається до зрозуміння, що треба її повторити. Можливе, але в високій мірі небезпечне. Хоч хто знає? Теперішній міністр внутрішніх справ Перацький в якого компетенції як найвищого шефа поліції, лежить переведення такої „пацифікації", має не менше сильну руку від свого попередника, ґенерала Складковського.

„Якщо санація взагалі доступна для рад у своїх політичних починах, то нехай прийме раду, побудовану на набутому вже досвіді: як минулорічна „пацифікація" не стримала якоїсь ґрупи споміж українців від дальшого практикування терору, саботажів і як там ще всі ті називаються, так і друга „пацифікація" не тільки їх не стримає, але ще їх скріпить. Знаємо зрештою з власної історії, до чого доводить приноровлювання терору супроти терору інших; знаємо історію революції і боївки в б. Королівстві 1905-6 і знає її богато теперішних діячів у санації та уряді, як активних у тих літах учасників.

„Львівський воєвода каже слушно у своїй відозві до населення, що „суспільність не може датися зірвати відрухам гніву". Але й уряд не може датися зірвати таким відрухам. Доконаний злочин може найти тільки одно вирівнання: нормальну судову дорогу. Тільки суди покликані до устійнення та покарання злочинців: генеральний осуд, яким з приводи

річи є „пацифікація“, не є передбачений законом і — що не менше важне — не є політично розумний. Покликані чинники нехай звернуть на це увагу тим, які поширюють гасла про необхідність помноження одного промаху другим ще більшим“.

СТ. ТУҐУТ ПРО Т. ГОЛУВКА.

„Роботнік“ з 2. ц. м. приніс статтю Станислава Туґута, який співпрацював з пок. Голувком в Інституті Національних Дослідів та який розійшовся з ним на ґрунті загострення боротьби поміж лівим і санаційним табором. Стаття затитулована „Траґедія Голувка“. Автор розглядає трускавецьку траґедію з ширшого погляду, який — очевидно — різко відріжняється від голосів санаційних, ендецьких і просто брукових псевдопублицистів, які свою „ширшу перспективу“ зодягають у рямці лайок і погроз. Читаємо у цій статті м. ін.:

...Але Голувка не вбили звичайні бандити. Коли вірити дотеперішнім поголоскам і коли до відкриття справників замаху йти дорогою елімінування тих, які по всій імовірності злочину не могли зробити, то залишиться здогад, повторюваний нині всіми устами, що Голувка вбила якась терористична українська організація. Не знаю, чи воно так, — я не хотів би, щоби воно так було. Але коли, не вважаючи на все, так є, то щойно тут починається траґедія. Траґедія не для крови, яка полилася, але для розпучливої, безнадійної ситуації, якої є образом.

Критикуючи нинішню систему правління санац. табору і зазначуючи, що погляди Голувка, хоч до цього табору належав, не завжди і не в усім з тою системою годилися, автор дивується:

...А всеж, найшовся трибунал, який підписав присуд смерти на чоловіка не винуватого за насильства, чоловіка доброї волі, лише тому, що він не звів його народу. Річ ішла тут про таке поглиблення пропасти, щоби вже ніяка добра воля не могла сягнути рукою понад нею...

На цьому тлі траґедія Голувка виростає до траґедії польського народу. Було би злочином не меншим, ніж трускавецький, оскаржувати й тягнути до відповідальности за те, що сталося, український нарід. Не вважаючи на все дорога до мирного співжиття обох народів мусить бути найдена, коли вже, сковані минувшиною, мусимо разом жити на одній землі. Але марева злочинів, без огляду на те, хто їх доконав, не будуть на цій дорозі добрими провідниками.

Як бачимо, головною помилкою Туґута й найслабшою сторінкою його виводів є таки прийняття тези, що виконавцями атентату є українці.

В черговому числі „Роботніка“ є вступна стаття „*Чи істнує дорога виходу?*“, присвячена теж польсько-українським взаєминам. Цю статтю зреферуємо завтра.

ВІДВОРОТ „ВЕКУ НОВОГО“.

Ми вже реєстрували статтю з „Веку“ п. н. „Після злочину“, з атаками на УНДО й ціле українське громадянство та цілком непочитальним нападом на митроп. Шептицького. Щойно після появи статті у „Ділі“ й заяви українського політичного проводу, та газета схаменулася і приймила спокійніший тон.

Випадки, які розігралися у серпні ц. р. на нашому краєвому терені, розколисали пригаслі в останьому році (мабуть має бути „місяці“ — прим. Ред.) пристрасти. Досить послухати, що люди говорять, і прочитати, що пишуть газети, щоби здати собі справу, що ми війшли знову в активний перерІст почувань над тверезим розумом і невідповідальних діл над зорганізованою громадською акцією.

...Хто є цим разом винуватий? Польська опінія виразно вказує на підпольні українські організації, хоча справників тимчасом не зловлено. Траґізм моменту поглиблює тут саме відсутність одиниць або груп, відповідальних перед правом, які, скриваючися, підштовхують поляків і українців в обійми ненависти. Ясна відповідальність винуватців приносить завсіди пільгу, а розгублення серед темряви — веде завсіди до пошуканок вини і до закидів, не завжди узасаднених...

В дальшому, автор статті наводить обширний цитат з „Діла“ й текст відомої заяви Екзекутиви УНДО й президії УПР. Помиляється лише автор дуже основно, коли каже, що „українське громадянство, перелякане консеквенціями, які йому грозять по вбивстві пок. Голувка, забрало голос через свої політ. організації і пресові органи, щоби відперти обвинувачення: *українська незалежна преса й український політичний провід ніколи не кермується у своїх виступах жадним „переляком перед консеквенціями“, лише поводиться так, як їм каже їх власне пересвідчення та політичний розум, узгіднений з інтересами рідного краю й народу.*

СКАЖЕНИНА „КУРЕРКА“.

Краківський „Курерок“ засів на свого вірного коника, на якому підстрибує до втрати решти здорового глузду. Реферувати ці голоси й переписувати ці нісенітниці — на це треба би не мати ні крихітки самопошани. Досить лише зареєструвати факт появи тих статтей — ще дальших у довгенькому їх ланцюгу. Зміст довжелезної, на півтора сторінки передової статті з 3. ц. м. вміщається у наголовку: „*Гайдамацькі кріваві руки і берлінський мізок*“. Кілька слів, вирваних з одного речення статті характеризує її цілу „безсторонність“ і мудрість: „...(„пацифікаційна“) акція, переведена енерґійно і рішуче, *хоча без ніякої суворости...*“

У тому самому числі „Курерка“ є допис з Льондону п. н. „*Моральні справники гайдамацьких убивств у Льондоні*“. Ґеніяльний автор того допису вичисляє головних „підюджувачів“ українців: льондонські щоденники „Менчестер Ґардіен“ і „Дейлі Геральд“, з яких один друкує статті п. Войґта з його поїздок по Галичині, а другий посла Дейвіса і т. д. Все це, мовляв, є коліщя у скомплікованій машині протипольської пропаґанди, кермованої з Берліна“...

Зараз у слідуючому числі „Курерка“, з 4 ц. м. є знову кільометрова вступна стаття під кабалістичним наголовком: „*КОП і св. Юр*“. Тайна того ребусу така, що

„злочини гайдамаччини булиб неможливі, колиб атмосфери не затроювала антипольська робота політичних інтриґантів“,

а „джерелом інтриґ політичних“ є „святоюрська гора, де резидує митрополит Шептицький“, чого доказом є... „тайни митрополичих лісів“, в яких стрічаються „німецькі інструктори“ з українськими пластунами! Висновок: треба в митрополичих лісах на польсько-чеському пограничі поставити військ. кордон на зразок східного КОП-у.

Нам здається, що єдиним льоґічним висновком з таких „льоґічних“ міркувань булоб перевезення авторів тих статтей і редакторів „Курерка“ з „Палацу преси“ у Кракові до шпиталю для умово хворих, де треба би їх одягти в кафтани безпеки й ізолювати, як небезпечних для оточення.

Анґлійська преса про відвідини Галичини

анґлійськими парляментаристами.

(Кореспонденція з Льондону.)

Льондон, 31. серпня 1931.

Через цілий час побуту анґлійських послів у межах Польщі анґлійська преса живо слідкувала за їхньою активністю і в дуже чемний спосіб коротенько подавала своїм здивованим читачам коментарі польської преси. Коли коментарі переступали границю і вражали навіть спокійного анґлійця, тоді часописі додавали і свої спостереження.

Першу вістку про виїзд обох послів до Галичини подав „Манчестер Івнінг Кронікл“ з дня 31. липня під заголовком: „П. Ріс Дейвис їде до Польщі“:

„П. Ріс Дейвис, член палати послів, заступник з округи Вестгаутон покидає завтра Льондон і виїде прямо через Берлін та Варшаву до Львова.

„Всеч. Джеймс Барр, член палати послів, з округи Мадервел, який під цю пору находиться у Відні, поїде через Будапешт, щоби стрінутися з п. Дейвисом у Львові.

„Ці відвідини є зовсім неофіціяльні, а цілю їхньою є провірити повідомлення про здогадні надужиття польського жовнірства над українським селянством“.

Подібну коротеньку новинку подав також льондонський „Дейли Геральд“ з дня 1. серпня, під заголовком „Щоб довідатися правди“:

„П. Ріс Дейвис, посол лейборит з округи Вестгаутон виїхав учора на неофіціяльні відвідини Сх. Галичини.

„Ми оба, себто я і п. посол Джеймс Барр, який там зі мною стрінеться — казав він заступникові „Дейли Геральда“ — є переконані, що такими добровільними відвідинами як наші, дасться дуже багато зробити до осягнення міжнародного миру.

„Ми були дуже занепокоєні вістями про вчинки польських жовнірів над українським селянством і ми їдемо, щоб довідатися правду про положення“.

Коротеньку вістку про виїзд послів подав також „Манчестер Ґардіян“ з дня 1. серпня, під заголовком „П. Ріс Дейвис відвідає Україну“.

Дня 10. серпня появилася в тому самому часописі друга новинка про послів, під заголовком „Британські Посли Лейбурити в Польщі — Протест одного часопису“.

В тій новинці цитує „Манчестер Ґардіян“ деякі місця з „Ілюстрованого Курера Цодзенного“, де говориться про потребу протесту зі сторони польського уряду в Льондоні „проти вмішування в домашні справи чужої держави“. Стаття без коментарів.

Дня 12. серпня подає „Манчестер Ґардіян“ дальшу вістку про послів, під заголовком „Посли Лейбурити в Польщі — Розсліджування меншостевого питання“.

Ця новинка подає головно інтервю посла Барра з репрезентантом „Ґазети Львовскої“.

„Морнінґ Пост“ з дня 12. серпня подає кореспонденцію з Варшави, під заголовком „Британські посли в Польщі — Всч. Джеймс Барр пояснює ціль своєї місії“.

Після подання вістки про голоси польської преси, дочіпає цей часопис також новинку під заголовком „Насильства в Галичині“, яка починається словами:

„Почтовий уряд в Катовицях (sic!) галицькому купелевому місці, зістав нападений та обрабований, як припускають, членами української, проти польської військової організації.“

Новинка підписана Бюром Райтера.

„Сандей Таймс“ з дня 9. серпня подає новинку під заголовком „Соціялістичні посли в Польщі — Протест проти їхньої діяльности“.

В новинці крім вістки про виступ „Ілюстрованого Курера Цодзенного“ подане становище обох послів, згадуючи, що посол Дейвис був підсекретарем справ внутрішніх в уряді з року 1924.

Пропольський „Таймс“ подав з дня 10. серпня довгу статтю під заголовком „Британські Посли Лейборити в Галичині — Жалі польської преси“. Пише власний кореспондент з Варшави.

В цій статті вже докладно цитується статтю „Ілюстр. Курера Цодзенного“, згадується і про розмову з панею пос. Рудницькою та інтервю посла Дейвиса, поданого в „Ділі“. Згадується і статті в польському „Часі“ та „Ґазеті Польскій“. Зі свого боку додає „Таймс“ таке:

„Гострі слова, наведеної критики можна собі пояснити в той спосіб, що Польща, як і майже всі континентальні держави, уважають послів чужих парляментів за офіціяльних осіб, яким не вільно вмішуватися, так як і дипльоматам, у чужі внутрішні справи. Досвіди давніших часів показали, що відвідини щирих і доброзичливих політиків у краї, де національне ворогування є перечулене, скорше пошкодить чим поможе тим, що стараються запровадити мир. Повних відомостей про відвідини посла Ріс Дейвиса і Всч. Джеймса Барра у Львові ще немає, але оскільки можна зачувати, вони почали приїзд зовсім правильно, відвідавши спершу провінціонального ґубернатора (воєводу), нім віддалися в руки своїх українських провідників.

„Після довшого відносного спокою, в останніх 10 днях відновилася в Східній Галичині знов терористична діяльність. Зроблено напад на почтовий віз і на почтовий уряд і зрабовано великі суми грошей, як кажуть, бандами уоружених людей, як припускають Українських Націоналістів. Підчас оборони проти нападу на почтовий віз, згинув один польський поліцай“.

„Таймс“ з дня 11. серпня містить довшу статтю під заголовком „Британські посли лейбурити в Галичині — Пояснення п. Барра“. Стаття писана власним кореспондентом з Варшави. Спочатку вичислює, кого посли відвідали, а опісля цитує інтервю посла Барра з представником „Ґазети Львовскої“. На прикінці подає причіпку про „вибух терору“:

„На прикінці тижня лучилися нагло випадки підпалів, таких самих, які спровокували в осени мин. року польську пацифікацію Східньої Галичини військовою експедицією. В двох околицях коло Львова спалено свіжі запаси жита зложеного в стиртах або стодолах; справці втекли. Це є дивний припадок обставин, що найновіший напад на почтовий віз, в якому загинув один польський поліцай, припадає саме в річницю подібного нападу, коли також був забитий один поліцай, і який був першим актом терористичної кампанії поведеної Українською Військовою Орґанізацією“.

„Таймс“ це одинока льондонська ґазета, яка стоїть під польськими впливами, тому її дописі і статті мають все ту тенденційність, якої в інших часописах не подибується.

Дуже річево відповідає на напади польської преси „Ді Спектейтор“ з дня 15. серпня, в своїй статті „Св. Степан (покровитель валійців — пос. Дейвис валієць) і Львів“.

Критика польської преси відносно відвідин британських послів зачіпає дуже вражливе питання. Відносини польського уряду до своїх українських підданих може виглядати як справа чисто домашня. В дійсності воно так не є, бо Польща підписала договір, який ставить її меншини під охорону Ліги Націй. І тому меншостеві питання мають, або можуть мати міжнародній характер; Велика Британія, як провідна держава в Раді Ліги Націй, може бути прямо замішана в ті питання; і тому, члени Британійської Палати Послів, чи вони належать до тих, що піддержують уряд, чи до тих, що його критикують, коли вони рішать самі особисто приглянутися якійсь меншостевій проблемі, доходженнями таки на місці, заслуговують не тільки на підтримку, але в повній мірі й на признання...“

Дуже прихильні та обширні статті написали ще 15. серпня „Корк Ексаминер“ (Ірляндія) про меншини взагалі, згадуючи між іншим про відвідини англійськими послами Галичини. На голоси польської преси і її грозьби відповідає „Корк Ексаминер“ словами:

„...Один польський часопис домагався, щоби поробити дипльоматичні протестаційні кроки в тій справі, щоби другим разом таке не повторилося. Віримо, що польський уряд не буде робити таких заходів, бо в такому випадку напевно одержить відповідь, що Британія, як член Ліги Націй, є одною зі сторін, які ґарантували польську незалежність і тому англійські парляментарії мають якесь право самі подивитися, як справа мається“.

У. Б.

Стриманість англійського уряду.

Новий англійський уряд, як повідомляє частина англійської преси, задумує посвятитися виключно внутрішнім справам, не мішаючись до справ міжнародніх, оскільки не подиктує інакше потреба. Скликання цього року міжнародньої конференції задля продовжування липневих переговорів у справі німецького кредиту не є передбачене. Не правдоподібне також, щоби в Льондоні відбулася цього року конференція в справах репарацій або довгів. Що ті інформації вірні, свідчить хочби склад британійської делеґації в Женеві, яка потверджує, що Велика Британія не думає тепер ангажуватися в міжнародній політиці. Льорд Рідінґ, хоча є міністром закордонних справ, рішився посвятити більше уваги фінансовій ситуації та індійській конференції.

—o—

Ким був Тадей Голувко?

Тому, що про пок. посла Тадея Голувка можна читати в ріжних органах польської і закордонної преси інколи цілком собі суперечні інформації, як про людину, діяча й політика та зокрема про його ролю в українсько-польських взаєминах, подаємо оце характеристику особи й діяльности пок. Т. Голувка на основі цілком безсторонніх й зовсім певних інформацій, без ніяких зайвих коментарів. Воно, здається, тим більше актуальне, що ш. читачі зможуть на цій підставі лекше орієнтуватися серед ріжних концепцій, які істнують про підложа і справників убивства. Подаємо, річ ясна, пониżчі уваги, **sine ira et studio** без ніякої спеціяльної тенденції. — **Редакція.**

ГОЛОВНІ РИСИ ВДАЧІ.

Покійний посол Тадей Голувко був людиною імпульсивною, темпераментною і надзвичайно настроєвою. І ці гол. риси вдачі характеризували його, як публіциста і політика. Завдяки цьому свому темпераментові він звернув своїми статтями, друкованими в передтравневих роках головно на сторінках соціялістичного „Роботніка“, на себе увагу читаючої публики; його імпульсивність казала йому займатися питаннями найбільш „дразливого“ актуального характеру, а настроєвість — кермуватися більше настроями і душевними відрухами, ніж якимись твердо і непохитно устійненими поглядами. Цей останній момент був теж причиною досить поважних партійно-ідеольоґічних переходів посла Голувка й таких фактів, що міг він напр. у дуже короткому часі оголосити дві статті за своїм підписом на ту саму тему — дуже ріжного тону і змісту (напр. спокійна і досить пристойна стаття безпосередньо по зірванні весняних польсько-українських розмов на варшавському терені й зовсім інше інтервю у краківському „Курєрку“ після українського річевого комунікату у цій справі).

ЗАЦІКАВЛЕННЯ НАЦІОНАЛЬНИМИ ПРОБЛЄМАМИ.

Правдою є, що пок. Голувко здавна цікавився національними проблємами. Штовхнуло його до цього, крім згаданих особистих рис вдачі, його походження та життєві колії: родився він у Туркестані, рід його походив з Виленщини, себто терену перехрещування біло-русько-литовсько-польських впливів, а студіював у Київі. Зацікавлення національними питаннями та приналежність до лівого табору (був до часу травневого перевороту членом Гол. Ради ППС і виступив з ППС сам, вступивши на урядову посаду в мін-стві закорд. справ) наблизили його до Ст. Тугута, Леона Васілевського й тих нечисленних польських діячів, які систематично й глибше цими питаннями з власного почину цікавились і їх студіювали. З часом Т. Голувко набрав слави, як знавець національної проблеми і як такого покликали його після травневого перевороту, як третього члена до Комітету Знавців, що істнував у Варшаві при Президії Ради Міністрів на місце ендека Зверживського (іншими були Леон Васілевський і Левенгерц). З тієї самої причини був теж Голувко співтворцем і секретарем Інституту Нац. Дослідів (якого головою ще до недавна був Ст. Тугут) і одним із делеґатів уряду до комісії для справ Собору Православної Церкви.

У партії ППС належав до її лівого крила: був завзятим противником порозуміння ППС з ендецією (осінь 1925 р.), наслідком якого повстав коаліційний уряд Скшинського; на цьому тлі був антаґоністом пос. Недзялковського. Своє тодішнє становище мотивував двома головними арґументами: відношенням до марш. Пілсудського (Голувко був завсіди пілсудчиком; осінню 1925 і зимою 1926 р. доходила до шпилю боротьба поміж польською правицею і лівицею довкола справи повороту марш. Пілсудського до чинної служби в армії) і відношенням до проблеми національних меншин.

ПОГЛЯДИ НА УКРАЇНСЬКУ ПРОБЛЄМУ.

Свої погляди на українську проблему виложив Голувко досить обширно не лише в низці статтей, але й у прилюдних відчитах, виголошених у Варшаві та ріжних містах, м. ін. у салі міської ради у Львові, в осені 1925 року (Голувко був тоді членом міської ради Варшави). Видав теж брошуру про національну проблєму в Польщі, в якій особливо широко розглядав українські справи. Українську проблєму розглядав у цілості й дійсно уважав її одною з найважніших проблем Сходу Европи. Виходив тут, як польський патріот, зі становища небезпеки, яку буде уявляти собою для Польщі кожна будуча „єдина неділима“ Росія. Вірючи теж, що український національний рух мусить вкінці довести до дальшого розпаду Росії, Голувко пропаґував підтримувати цей рух та приготовляти заздалегідь приязні взаємини Польщі й України. Полісся, а навіть Волинь — це — мовляв — своєрідний „депозит“, і їх територія буде ще предметом переговорів між Польщею та державною Україною. Затее Галичина мусить остати при Польщі з національних, велико-державницьких, економічних і стратеґічних оглядів (традиція, звязок з Румунією, нафтовий басейн і опертя на Карпати), але Польща повинна дати Сх. Галичині широку територіяльну автономію, яка стала би „помостом до згоди“ поміж двома сусідськими державами — Польщею і Україною. Тоді теж, у 1925/26 рр., Голувко був рішучим прихильни-

---

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 5. ВЕРЕСНЯ 1931.

ВАСИЛЬ С. ЛЕВИЦЬКИЙ. 4)

Міжнародня Кооперативна Школа в Швайцарії.

V.

Передполудневі виклади приносили нам деякі теоретичні та інформаційні відомости з життя кооперації і теоретично розвязували деякі кооперативні проблеми. Кожне пополудне давало нам змогу пізнати прегарно зорґанізовану кооперативну практику і великі досягнення швайцарської кооперації.

Точно в 2. год. пополудні три великі вигідні автокари, наповнені до останнього місця „школярами“ давали свій особливий швайцарський високотоновий сиґнал і з повагою, маєстатично виїзджали з головної площі Фрайдорфу. З вікон готелів махали за нами білі руки Маріянни, а з домів прощали нас фрайдорфські дівчата. В автах сиділи ми також повними ґрупами, але всі члени німецької групи не вміщалися в одно авто і тому у всіх автах пануючою була мова німецька.

— Чи всі авта у Вас мають цей гарний сиґнал? В ньому є ціла мельодія — запитав я д-ра Ленґліна, який майже завжди їздив з нами.

— Ні, це тільки великі, почтові автобуси (наші два автокари були почтові, а один кооперативний) мають право на цей сиґнал. Він означає, що кожне мале авто мусить робити йому дорогу. О так, це дуже гарний сиґнал. Бачите, у нас у Швайцарії співають навіть авта.

Для цього „співають“ ужив д-р Ленґлін слова **„jodeln“**. Це слово не було мені чуже, одначе я щойно пізніше переконався про його правдивий зміст. Наскільки я міг за цей короткий час завважити, швайцарці є такі самі несівучі, як наші гуцули. Видно, вузький, стиснений гірський горизонт зле впливає на розвій співучости і навпаки: широка, безкрая степова або надморська природа сприяє її розвоєві. Я думав, що **„jodeln“** це щось у роді нашої коломийки, але я помилявся. Переконався я про те за кілька днів, коли в товаристві кількох швейцарів і доктора Ленґліна зайшов до одної сільської винарні в Мутенц. У винарні застали ми кількох селян, які частувалися добрим швайцарським вином і завзято розмовляли у своїм незрозумілім навіть для німців діялєкті, званім „Швіцер-Дітш“. Один зпоміж них був трохи підхмелений і час до часу затягав високим, горлянним тенором якусь пісоньку, при чому немилосерно тряс своїм козячим голосом. Незабаром почув я подібні продукції також з ґрамофонової плити й аж тоді поінформувався у доктора Ленґліна, який з гордістю потвердив мій здогад, що це є саме той особливий швайцарський спосіб співання: **„das Jodeln“**. У нас віддає дещо приємний зміст цього слова вислів „горланити“.

Але вертаймо до наших екскурсій. За час нашого двотижневого побуту у Фрайдорфі відвідали ми й оглянули всі головні установи, фабрики і склади Союзу Швайцарських Споживчих Кооператив у Базель (**V. S. K.**)

„Союз Швайцарських Кооператив“ обєднує під цей час 523 кооператив. Окрім „Союзу Швайцарських Споживчих Кооператив“ істнують у Швайцарії ще два інші богато слабші кооперативні споживчі союзи. Є це „Союз східно-швайцарських господарських кооператив“ у Вінтертур, який має 257 членів-кооператив, і Союз Кооператив „Конкордія“, який має всього 57 членів. На загальне число 1028 споживчих кооператив у Швайцарії не належать до ніякого Союзу 191 споживчих кооператив. Є це дещо зрозуміле з тої причини, що кооперативи у Швайцарії, без огляду на те, чи належать до Союзу чи ні, не мають ніяких податкових пільг. Вони платять такі самі податки, як приватні купці.

Окрім споживчої кооперації правдивою гордістю швайцарської кооперації є кооперація молочарська. Центральний Союз молочарської кооперації обєднує в собі 20 союзів з 3.339 кооперативами. Кругло 90 проц. усіх швайцарських продуцентів молока є зорґанізовані в кооперації і через кооперацію збувають свій продукт. Цікаве й те, що споживча кооперація імпортує тут масло з загранищі, переважно з Данії, тому, що молочарській кооперації краще оплачується перероблювати своє власне молоко на ріжні сири для експорту.

Поза тими головними видами кооперація розпустила тут своє коріння й орґанізує свою працю у всіх можливих напрямках. Статистика подає, що в Швайцарії є понад 10.200 самих господарських кооперативних орґанізацій з 600.000 членами, так, що кожний господар фактично належить до одної або й кількох самих господарських кооператив. Окрім того є понад 250 кооператив мешканевих, понад 400 водопровідних, 350 електричних, понад 800 обезпеченевих, понад 500 ощадно-кредитових, 50 кооперативних млинів, кооперативи робітничі (артілі), ремісничі і багато інших.

Є одна велика ріжниця між нашими центральними Союзами і Союзом Швайцарських Спож. Кооператив. Союз Шв. Сп. Кооп. має за мету не тільки ідейний та орґанізаційний провід кооператив, але також розділ запотребовуваних товарів поміж своїх членів, себто провадить також торговельну централю. В той спосіб Союз Шв. Спож. Кооператив лучить у собі завдання нашого Ревізійного Союзу і Центросоюзу. Це й головна ріжниця в орґанізації Швайцарського Союзу від наших Союзів і від Союзів в інших краях за винятком скандинавських. Тут орґанізаційний і ревізійний Союз та закупочна централя творять одну спільну орґанізацію. Відповідно до того влаштовані його бюра й маґазини.

(Продовження буде.)

—o—

ком українського університету, і то у Львові, заходився біля перенесення Подебрадської Академії на Волинь, осуджував шкільний утраквізм і його практичні наслідки і т. д. Ще коли перейшов до мін. закорд. справ, мотивував це у приватних розмовах — розчаруванням національною політикою післятравневої влади, від якої сподівався радикальної зміни попереднього курсу.

Памятаємо, що сама теж номінація Голувка на начальника східного відділу мін-ства закордонних справ викликала велике враження і страшний крик серед російських комуністів: ці останні вважали цю номінацію заповідю протибільшовицької польської „інтервенції"! Ясна річ, що й цей острах був фальшивий, бо пок. Голувко, як польський державний патріот, слушно уважав, що саме більшовицької Росії не треба валити, бо вона з усіх „неділимих" Росій найслабша і найменш небезпечна...

Але побут у мін-стві закорд. справ і пізніша виборча кампанія (Голувко грав поважну ролю у виборах на білоруських землях) вплинули на велику зміну поглядів Голувка. Правда, до „пацифікаційної" акції відносився неґативно, вона його заскочила і він (це стверджено понад всякий сумнів) не належав до того гурту людей, що її рішили та провадили. Ніколи теж прилюдно „пацифікації" не хвалив. Стояв теж завсіди на становищі потреби якогось мирного полагодження проблеми польсько-укр. взаємин у Польщі. З тих теж причин коли з мін-ства закордонних справ перейшов до сойму, поручено йому в клюбі ББ. референтуру українських справ. Але мав на них уже не той погляд, що 5 літ тому. Виложив його на недавньому (несповна 3 місяці тому) довірочному відчиті для членів ББ у Львові. Там відстоював він дальше концепцію розпаду Росії, але мотивував її м. ін. арґументом, що — мовляв — для Польщі буде корисним відплив на Наддніпрянську державну Україну всього українського інтеліґентського активу з Галичини. Заявився теж проти українського університету, зате прихильником „утраквізму", і то не лише шкільного, але й господарського. Така зміна поглядів чимало слухачів того відчиту навіть здивувала і дехто з поляків пояснював її саме настроєвістю Голувка та його невдачею в згаданих весняних польсько-українських розмовах. Щодо тих розмов, то, як відомо, Голувко разом з двома іншими делеґатами з польського боку предложили відомі дві умовини: відкликання женевської петиції і складення заяви льояльности. Ці умовини він боронив потім у пресі, але було прилюдною тайною, що не він — кажуть — був автором тих умовин.

РОЗМІРИ ВПЛИВУ Й ЗНАЧІННЯ.

Дуже важною річчю для зясування собі діяльности Т. Голувка й оцінки її практичних вислідів, є факт, що він ніколи не тільки не вирішував проблем національної польської урядової політики, але й не мав на ці рішення ніякого децидуючого впливу. Цілий ряд відомих інших діячів з табору ББ мали фактично багато більший вплив і багато більше конкретних річей рішали, ніж Тадей Голувко. Він оставав завсіди більше публіцистом і теоретиком, часто теоретиком нереальним, ніж державним діячем з рішаючим голосом та владою. Тому теж можна у відношенні до Голувка мати на увазі більше його слова, а не діла. Ніколи теж не був на ніякій адміністративній посаді і до адміністративної служби не мав нахилу. Взагалі, по суті, його впливи були в рішаючих варшавських сферах розмірно невеликі. Зате правдою є також, що в багато поодиноких справах він інтервеніював на користь українців.

. . . .

Хтож був головно заінтересований у тому, щоби посля Голувка усунути з цього світа?

З еспанського кітла.

В Сараґосі вибухнув ґенеральний страйк. На вулицях міста припинилася всяка комунікація. Між страйкарями і поліцією приходить до боїв. В ріжних сторонах міста робітники стараються будувати барикади. Губернатор видав відозву, закликаючи до спокою, інакше проголосить стан облоги.

Шеф поліції в Мадриді оголосив заяву, що арештовано двох ґенералів з уряду Прімо де Рівери, Беренґуера і Йордана. Обох умішено у військовій вязниці. В найближчому часі будуть арештовані дальші співробітники Прімо де Рівери і ґенерали, вмішані в державний замах Прімо де Рівери з 1923 р.

—o—

Нова шкільна скарга німців з Польщі у Женеві.

Німці з б. Конґресівки та Познанщини й Поморя звернулися до Ліґи Націй з двома петиціями, в яких представили стан німецького шкільництва в Польщі. У петиції кажеться, що з розбудованого німецького шкільництва у колишній Росії, не залишилося у Польщі майже нічого. З 560 приватних шкіл з німецькою мовою навчання осталася тепер одна десята частина. В Познанщині й на Поморю відсоток залишених шкіл є трохи більший, але петиція жаліється теж на систему обмежування шкільно-культурних прав німецької меншини. Половина німецьких дітей мусить — мовляв — ходити до польських шкіл.

Ця петиція буде віддана до розгляду Комітетові Трьох.

—o—

За незайманістю трактатів.

В Празі радить міжнародній Союз бувших учасників світової війни (Fidac). Цікаві були наради комісії, що занялась пропаґандою в справі ревізії післявоєнних договорів. Дискусія йшла під проводом посла до французького парляменту й б. міністра Ерода, розуміється, в антиревізіоністичному дусі. Забирав голос також член польської делеґації, ґен. Ґурецкі, доказуючи, що німецьких претенсій до Поморя ніяк не можна підтягнути під рубрику поправок, бо в гру входить незалежність польської держави. Комісія приняла таку резолюцію:

Згідно з ухвалою конґресу з 1922 р. в Новім Орлеані Союз постановляє: 1. Договори це право обовязуюче держави і повинні бути виконувані в добрій волі; 2) договори є непохитні і змінити їх можна тільки за спільною згодою; 3) без попередньої згоди між інтересованими державами Союз не може згодитися на ревізіоністичну кампанію, що створила би тільки нові непорозуміння й утруднила би поступ справи мира.

Резолюцію приняли однодушно делеґації 10 народів і тільки італійська делеґація стримувалася від голосування при третій точці. Зате в голосуванні взяла участь делеґація Зединених Держав.

РОСТЕМО.

З наших нових досягнень у Станиславові.

Дім СС. Милосердя. — Українська реміснича бурса. — Церква на Книгинині-кольонії. — Будова читальняних домівок у Книгинині-місті і Бельведері.

Станиславів дістане вже в найближчих тижнях великий дім СС. Милосердя Вінкентія а Павльо („українських редемптористок"), що саме тепер викінчується у приспішеному темпі в нутрі, аби бути готовим до вжитку в перших днях місяця жовтня. Дім побудований при вул. Голуховського в найближчому сусідстві церкви оо. Редемптористів і має з фронту два поверхи, а крім того одноповерхові довгі крила. Позаду його є ще довгий город. Дім українських СС. Милосердя відповідатиме всім вимогам гіґієни, він будований наскрізь модерно, має просторі кімнати, окрему велику салю призначену на богаслужебну каплицю, окрему на забави дітей і т. д. В домі буде електричне освітлення, водопроводи, купальні і т. д. Позатим є в домі прегарно уладжені просторі пивниці з відповідною коридорною системою, які можна буде теж відповідно використати на пральні, лазнички, спіжарні, а навіть кухні і т. д. В цьому домі будуть міститися „ясла" для малих дітей, що їх досі згадані вгорі СС. Милосердя вели у скромному домі (теж з городом) при вул. Красінського, який — як зачуваємо — Преосв. еп. Хомишин передає для вжитку української ремісничої молоді за дуже приступну ціну. Таким чином наша реміснича молодь у Станиславові, якої число дуже поважне, дістане власне пристановище, з чого треба радіти тимбільше, що польські ремісничі круги при матеріяльній допомозі держави збудували в нашому місті величавий триповерховий дім при вул. Собіського для своєї ремісничої молоді, в якому найде приміщення понад 100 хлопців. При цій нагоді треба теж згадати, що слідом за нашими сестрами милосердя, які примістять у своєму домі, крім ясел, також ново-основану дівочу бурсу, а мабуть і кухню для бідних, вибудували собі при тій-же вул. Голуховського, тільки трохи вище, також польські черниці свій великий дім на „жлубек" і сиротинець. Отже в цьому році Станиславів збогатився на згадані два доми для немовлят і сиріт, на польську ремісничу бурсу, на нову величаву торговельну школу й інші великі будівлі.

На жаль, не викінчено у нас ще й досі остаточно нової церкви на передмісті Книгинин-кольонія, бо не стає грошей на її випровадження в середині, а в часі теперішньої скрути справді годі їх зібрати. Тому, що наше населення в цій части міста в числі понад 3 000 душ має дуже далеку дорогу до церкви (катедри) в місті, булоб дуже вказано, аби комітет будови згаданої церкви постарався можливо якнайскорше викінчити в середині новозбудованої церкви принаймен-не ту частину, де має стояти головний вівтар, аби осьтак уможливити на цьому священикові відправу, а греко-католицьким вірним вислухання в неділю своєї Служби Божої. Цю справу передаємо під розвагу хв. комітетові.

Також жде на викінчення будова власного дому читальні „Просвіти" в Книгинині-місті, положеного при головній вулиці в прегарному місці недалеко церкви і захоронки СС. Служебниць. Праці біля будови цього поверхового дому, що матиме велику театр. салю, стануни покищо на мертвій точці і наразі важко сказати, коли їх можна буде підняти дальше.

Вже в найближчу неділю відбудеться посвячення фундаментів під будову салі читальні „Просвіти" у Книгинині-Бельведері. Члени тієї читальні спромоглися в розмірно дуже короткому часі на здвигнення читальняного дому з фронту від вулиці, де покищо знайдуть приміщення крамниці, а саму салю на вистави і сходини членів хочуть збудувати в найближчих тижнях, як прибудівку до згаданого дому. Рухливому виділові читальні, що, не зважаючи на тяжкі часи і загальну скруту, забрався з такою енерґією до будови власної домівки, слід побажити якнайкращих успіхів. С.

—o—

Студентські справи.

День українського студента у Львівщині і Станиславівщині.

Виділ Т-ва Прихильників Освіти у Львові подає до відома українському громадянству і студентству львівського та станиславівського воєвідства, що Львівський Воєвідський Уряд рескриптом з дня 23. VI. 1931. Ч. Л. Ст. 2017., а Станиславівський Воєвідський Уряд рескриптом з дня 17. VIII. 1931. Ч. БП. III—62. дали дозвіл на переведення замкненої вуличної збірки на допомоговий фонд українського студентства в дні 21. вересня 1931 р. в місті Львові і Станиславові та однодневної отвертої збірки жертв на збіркові листи в цілому львівському і станиславівському воєвідстві в дні 21. вересня 1931 р.

Ідентичні збіркові умовини у львівському і станиславівському воєвідстві є такі:

1. Вулична збірка в місті Львові і Станиславові буде відбуватися тільки до замкнених пушок; столики, при котрих будуть приймати добровільні жертви, мають бути уставлені тільки при церквах, або при освітніх українських установах; збирання жертв не може відбуватися по домах; особи, що будуть займатися збіркою, мусять мати відповідні леґітимації, видані Виділом Т-ва й відимовані у Львові в Городськім Старостві, а в Станиславові в місцевому Старостві; вкінці особи ці не можуть мати ніяких демонстраційних відзнак.

2. Кожна збіркова ліста повинна мати порядкове число, печатку Т-ва та підпис голови й секретаря.

3. В збірковій лісті мусить бути зазначена дата і число воєвідського рескрипту.

4. Товариство обовязане провадити докладно евіденцію збіркових літ.

5. Особи, які будуть займатися збіркою, мусять мати леґітимацію з фотографією, видану Виділом Товариства, й потверджену дотичним старостом, або також леґітимацію без фотографії, але важну тільки разом з особистою леґітимацією (довуд особісти) та мусять мати вище згадану збіркову лісту, на котрій кожний даток має записати негайно чорнилом або хемічним олівцем сам жертводавець, а коли він не вміє писати, то збірщик у присутності жертводавця.

6. Особи, що будуть займатися збіркою, не можуть мати ніяких демонстраційних відзнак.

7. Кожний місцевий комітет обовязаний протягом трьох днів по укінченні збірки подати її вислід до відома дотичного староства.

8. Загальний вислід збірки має Виділ Товариства оголосити протягом одного місяця в однім з львівських українських часописів і один примірник враз зі звітом збірки, способом ужиття зібраних фондів та одним формуляром збіркової листи предложити Воєвідському Урядові.

Студентів Львівського і Станиславівського Воєвідства кличемо взяти активну участь у збірці. Від успіху збірки залежатиме життя наших незаможних студентів у цілому шкільному році. Де нема студентів, там просимо

старше громадянство творити комітети і переводити збірку.

Ціле українське громадянство в цьому одному дні мусить допомогти українському студентству!

По інформації, листи й легітимації просимо зголошуватися негайно до канцелярії Т-ва: Львів, Супінського 21.

—o—

Щирість чи демонстрація?

Небувалий заклик „Слова Польского".

У 242. числі „Слова Польского" з 4. вересня на 4-ій сторінці опублікований товстим друком заклик такого змісту:

„Трагічні обставини смерти бл. п. Тадея Голувка вимагають прилюдного заманіфестування нашої жалоби. Апелюємо до всіх приятелів особистих і ідейних та до знайомих померлого, щоби для віддання пошани його ідеї зложили поіменні датки на Українське Товариство Помочі Слухачам Української Національности вищих шкіл у Варшаві. (—) Адам Скварчинський, (—) Тадей де Стрем".

—o—

ОСТАННІ ВІСТИ

АРЕШТУВАННЯ В ЗВЯЗКУ З НАПАДОМ БІЛЯ ПЕЧЕНІЖИНА.

На двірці у Станиславові арештували вчительку з богородчанського повіту, як висідала з коломийського поїзду. Поліція здогадується, що ця вчителька стояла на чатах підчас нападу на амбулянс. Слідство нібито виявило, що одним із виконавців нападу є син дяка з Печеніжина, бувший учень української гімназії в Коломиї. Арештували теж якогось студента зі Станиславова, при якім, нібито, найшли компромітуючі матеріяли.

Арештування тревають далі.

Вбитий Новіцький зголосився був сам до конвоювання амбулянсу, щоби заробити 4 зол. Вдова по Новіцькім, що привела на світ пяту дитину, дістане повну емеритуру. Крім того дістане із запомогової каси держ. поліції в Станиславові запомогу 1.500 зол. і концесію на продажу тютюну.

НОВИЙ СТАРОСТА В ДРОГОБИЧІ.

Повітовим старостою в Дрогобичі на місце Порембальського, який переходить до Кельц на такеж становище буде Емерик, дотеперішній повітовий староста в Мехові. Справа обсади становища воєвідського команданта поліції у Львові досі не полагоджена.

ПІДВИШКА ОПЛАТ У СЕРЕДНІХ І ВИЩИХ ШКОЛАХ.

З Варшави повідомляють, що на днях появиться розпорядок міністра освіти про підвишку оплат у середніх школах із дотеперішніх 150 на 220 зол.

Міністр освіти Єнджеєвич в інтервю аґенції „Іскра" заявив, що від академічного року 1932-33 буде введена підвишка оплат. Вона торкатиметься лише нововступаючої молоді.

ПРОЛЬОНҐАТА ПРАВА НАВЧАННЯ ДЛЯ НЕКВАЛ. УЧИТЕЛІВ.

Рада міністрів на внесення мін. освіти Єнджеєвича постановила щераз прольонґувати на 1 рік право навчання для вчителів, які не мають повних кваліфікацій. Рівночасно постановили, що це вже остання прольонґата. Так більше ніж 1000 вчителів можуть далі працювати.

НІМЕЧЧИНА І АВСТРІЯ ЗРЕКЛИСЯ МИТНОЇ УНІЇ.

3. вересня радила в Женеві комісія студій для европейської унії. Мін. Курціюс у довшій промові зясував усі справи, опрацьовані ріжними комісіями, м. ин. обговорив теж історію проекту митної австрійсько-німецької унії. Німецький і австрійський уряди хотіли, щоби плян австр.-нім. митної унії був початком ширшої акції для торг. порозуміння при якнайбільшій участи евр. держав. Тимчасом зайшли події, так, що тодішня думка змінилася основно. Нині в европейській комісії стоїмо — говорив мін. Курціюс — перед пляном заг. характеру, за здійснення якого хочемо працювати активно. В надії, що праці евр. комісії дадуть успіхи, німецький уряд у порозумінні з австрійським постановили закинути проектований плян митної унії.

Опісля говорив австр. канцлер Шобер. Він сказав, що плян не мав би виглядів на здійснення, колиб до нього не приступили інші евр. держави. Тому, що справа митної унії є на денному порядку евр. комісії, умовився він із німецьким урядом щодо становища в тій справі. Події ост. місяців спричинили, що проти їх інтенцій могла повстати перешкода у співпраці евр. народів з хвилиною введення митної унії. Тому австр. уряд для добра тієї співпраці рішився кинути думку здійснення митної унії. Бесідник сподіється, що його заява причиниться до скріплення успокоєння, потрібного для співпраці.

ҐВАТЕМАЛЯ НЕ ХОЧЕ НАЛЕЖАТИ ДО ЛІҐИ.

Цьогорічні збори Ліґи Націй могтимуть вибрати замість трьох — чотири місця в Раді Ліґи. Уряд Ґватемалі задумує виступити з Ради, хоч час її урядування минає щойно за два роки.

ФР. МІНІСТРИ В БЕРЛІНІ.

2. вересня в розмові французького делеґата в Женеві Понсета з мін. Курціюсом устійнили, що ревізита фр. міністрів у Берліні відбудеться 26. вересня і потреває два дні.

ДИМІСІЯ ЮГОСЛ. КАБІНЕТУ.

Нова конституція Югославії затверджує дотеперішню організацію держави, основану на одноцілости держави та створює нове 2-палатне нар. представництво, себто сенат і сойм. Одну половину сенаторів вибирають, другу іменують. Сойм походить із заг. виборів. Виборче чинне право до сенату мають горожани вище 40 літ, до сойму вище 30 літ. Пасивне виб. право мають усі горожани, що скінчили 21 літ. Конституція запевнює широку автономію 9 банатам.

На засіданні ради мін. ствердили, що оголошення нової конституції спричинить зміну положення. Тому прем. Жівкович постановив поставити теж внесення про димісію кабінету. Король приняв димісію та поручив дотеперішньому премієрові створити новий уряд. На предложення премієра король іменував кабінет у тім самім складі. Всі міністри вже присягли.

—o—

НОВИНКИ

— **ВПИСИ до Вищого Музичного Інституту ім. М. Лисенка у Львові** відбуваються щоденно від год. 3—7 вечором у канцелярії Музичного Т-ва при вул. Шашкевича ч. 5. Наука зачинається дня 4. вересня. Плян науки обіймає усі предмети консерваторійної програми. Крім того ведеться педаґоґічний курс для кандидатів до державного іспиту з музики і співу для шкіл середніх загальноосвітніх, та педаґоґічний курс для учителів у музичних школах. У біжучому шкільному році переведеться остаточний розподіл елевів і розграничення степенів до трьох типів школи: підготовчої: нижчої, та фахових: середньої і вищої, по думці проєкту міністерства віроісповідань і освіти. — Дітям державних урядовців і службовиків прислугує право звороту шкільньої оплати. 367 2—2

— **Канцелярію оборони в карних справах** отворив і веде в Станиславові при вул. Білинського ч. 11. побіч суду **Григорій Онуферко**, ем. підпрокуратор. 337 3-4

— **Вийшли на волю.** У звязку з убивством пос. Голувка арештували були м. ін. Мирона Боднара, службовика „Маслосоюзу" в Стрию. Після 48 годин випустили його на волю.

— **Не СС. Василіянки, а СС. Служебниці.** Управа монастиря СС. Василіянок у Дрогобичі подає до прилюдного відома, що СС. Василіянки віллі ані пансіону в Трускавці не мають і взагалі СС. Василіянок в Трускавці зовсім нема. Відомий випадок стався в пансіоні СС. Служебниць, а це не те саме.

— **Слідство в справі трускавецького замаху** посувається „вперед", як читаємо в польських ґазетах. Передучора подала була „Ґазета Поранна" у надзвичайному виданні, що винуватців навіть уже зловлено, а саме студентів братів Пришляків і студентку Шушкевичівну, арештованих у Миколаєві. Нинішня (з 4. вересня) „Ґазета Поранна" повідомляє, що арештування було безосновне і всіх троїх випущено. Чи так само „вперед" посунеться слідство з 5 іншими особами, арештованими у звязку з трускавецьким убивством, почуємо може незабаром.

— **З львівської хроніки.** З мешкання Артура Бішофа при вул. Конопніцької пропало вбрання вартости 3000 зол. — З мешкання Маріяна Станека при вул. Здоровля забрали вломники мужеське вбрання вартости 1000 зол. — З крамниці Германа Панцира при вул. Ваговій зникли три убрання вартости 560 зол. — Світильним ґазом хотіла отруїтися Станислава Б. — При вул. Городецькій у військових домах ізза ушкодження проводів затруїлися світильним ґазом Борух Бачес, Адам Кришталевич і Жиґмонт Ярківський. — Арештували купця Генрика Апелля, власника крамниці при вул. Леґіонів у звязку з його банкроцтвом на суму 180.000 зол.

— **З краєвої хроніки.** Минулої ночі згоріли стоги збіжа на залізничій стації у Сихові. — В Підбужі, бориславського повіту застрілився 74-літний гаєвий Станислав Мак.

— **Загострення контролі** людей, обовязаних до військової служби, хоче завести мін-ство внутрішніх справ і опрацьовує з цією метою відповідний проект.

— **Безробіття в Галичині.** Останні підсумки нараховують 5.166 безробітних у Львові, 5.603 у Дрогобичі, 2.345 у Перемишлі і 653 в Тернополі.

— **Зачинення литовських шкіл.** З Вильна повідомляють, що виленська кураторія рішила зачинити вісім литовських шкіл.

— **Замкнули німецьку ґімназію.** Бромберський щоденник „Дайтше Рундшав ін Полен" з 3. вересня повідомляє: „Після відходу дотеперішнього директора німецької ґімназії в Діршаві польська кураторія вважає цю ґімназію розвязаною. Признання нової концесії на ґімназію узалежнила кураторія такими найріжнішими умовинами, які годі виповнити. Так напр. вимагають, щоби вибудовано новий шк. будинок. Будинок такий годі вибудувати за одну ніч, а всі добрі шк. будинки відібрано німцям для польських шкіл. Німецькому шкільному союзові в Діршаві не вдалося навіть одержати тимчасову концесію. Тому 150 німецьких учнів тієї ґімназії треба буде нині, в середу, з початком шк. року відіслати домів".

— **Самовбивчий замах.** В четвер у львівських поліційних арештах хотів скінчити самогубством Степан Трачук. Він вбив собі ніж у груди. Трачука заосмотрила рятункова стація.

— **Віднискав зір** 9-літній, сліпий від уродження хлопець Черневський у Мисницях на Виленщині. В неділю 31. серпня після повороту з церкви пішов хлопець з товаришами у садок, несподівано впала з дерева сливка і вдарила його в око. В тій хвилині хлопець крикнув і прозрів. Цей незвичайний випадок спричинив часті відвідини того села доокологичним населенням, бо всі хочуть побачити чудо.

— **Переіменування міст на Радянщині.** Президія ВЦК-у порішила змінити назву міста Іркутськ на Ворошилоськ. Ця зміна є у звязку з інспекційною породожю Ворошилова по Сибірі.

— **Якір Колюмба** виставили в павільоні реп. Гаїті. Цей якір належав до корабля „Санта Марія", на якому Колюмб відкрив Америку. За цю памятку давав нюйорський архів „Метрополітан Музей" 8,000.000 зол., але уряд Гаїті не згодився навіть за таку ціну віддати якір Колюмба.

— **Знижка цін на мило „Олень Шіхт".** З приємністю довідуємося, що йдучи в напрямку загальної знижкової тенденції, фірма **Шіхт-Левер А. С.** у Варшаві вже від шести тижнів обнизила фабричну ціну на вироблюване нею мило відомої марки **„Олень"**. З огляду на вичерпання старих припасів — мило **„Олень Шіхт"** є тепер у детайлічній продажі значно дешевше.

Дописи.

ДЕЛЯТИН. *(Ювилей „Рідної Школи".)* Дня 23. серпня відсвятковано тут ювилей 50-ліття „Рідної Школи" при величезному здвизі народу з Делятина і з довколичних сіл. Нарід зійшовся в Шевелівці, 3 км. від Делятина, і обступив високу стрілецьку могилу, прибрану квітами. На тій могилі, на найвищій тарасі, перед високим хрестом, прибраним ріжнобарвними квітами, і заосмотреним написом: „Поляглим Борцям за волю України", відправив о. Дмитрик, декан з Заріча, в асисті трьох інших священиків полеву Службу Божу при гарнім співі мішаного хору з Делятина. Після Служби Божої виголосив о. Золотий з Делятина проповідь, а потому рушили всі величавим упорядкованим походом до Делятина на площу „Просвіти", де мала відбутися академія. Ішло щонайменше 8 до 10 тисяч народу. На переді походу їхав квітами і лентами прибраний тріюмфальний віз, запряжений двома парами волів, а на переді возу виднів напис „Рідна Школа". На возі на високім престолі сиділа під бальдахімом гарна дівчина в окруженні дівчаток, і представляла алеґорію „Рідної Школи". За возом їхала довга бандерія малих хлопців на конях, а на переді бандерії виднів напис: „Молоді каменярі з Саджавки". Як віз, так і бандерія робили дуже гарне враження. Відтак поступали одна за одною численні делеґації з відзнаками „Р. Ш." зі сіл з відповідними написами. Підчас походу приграваала ґуцульська орхестра з Яремча. Коли цілий похід опинився на просвітянській площі в Делятині, розпочалася під голим небом святочна академія. Після відспівання рідношкільного гимну, виступив на естраду д-р В. Левицький, адвокат з Делятина, голова повітового кружка „Рідної Школи" і в високо-патріотичній промові висловив привіт Головнів Управі „Рідної Школи" у Львові на руки присутного голови „Рідної Школи" п. Ів. Кокорудза, що цілий здвиг народа приняв грімкими оплесками.

Опісля промовець виложив ясно цілі „Р. Ш.“ і переконуючо доказав конечну потребу її масової матеріяльної підтримки. Відтак забрав слово голова „Р. Ш.“ п. І. Кокоруда і в імені Головної Управи подякував комітетові та установам в Делятині за уладження цього свята і величавому здвигові народа за участь в нім. Потому вичислив за порядком всі завдання, які має виконати „Р. Ш.“ на полі українського шкільництва, і вказав на великість фондів, яких потреба на переведення тих завдань. Тому звернувся з горячим зазивом до народу, щоби масово вступав в члени „Рідної Школи“, щоби основував кружки „Р. Ш.“ і слав щедро жертви на потреби „Р. Ш.“ Опісля слідували устні та письменні привіти з ріжних сторін, почім наступили фізично-ритмічні вправи дітвори „Р. Ш.“ Найліпше подобалися вправи учениць і учеників делятинської захоронки під управою закінниці, відтак вправи, деклямації і танці дітвори збірних лекцій в Дорі, дальше діти „Р. Ш.“ в Яремчу і Заріччу. Всі точки, переплітувані музикою орхестри з Яремча і грою мандоліністів з Делятина, були гучно оплескувані народом. Вкінці п. М. Струтинський, делегат Головної Управи „Р. Ш.“ зі Львова, виголосив реферат про діяльність „Р. Ш.“ від початку її оснування по нинішній день. Реферату слухали учасники академії уважно і подякували референтові гучними оплесками. Свято закінчилося всенароднім відспіванням національного гимну. Як видно було, в святі взяло участь міщанство і селянство з Делятинщини, делегації з ріжних установ, захоронки і школи „Р. Ш.“ з Делятинщини, 7 священиків і помагали в удержуванню порядку ученики вищих шкіл, перебуваючі в Делятинщині. Зате мало було видно інтелігентів, перебуваючих на літниськах в кліматичних місцях над Прутом. Успіх свята з морального огляду без сумніву додатній, бо збудив і скріпив національну свідомість в широких масах народу та зєднав прихильність для „Рідної Школи“. А матеріяльний успіх покажеться, коли учасники свята масово впишуться в члени „Рідної Школи“ і будуть її спомагати щедрими жертвами.

Учасник.

—o—

СПОРТ.

II. Сокіл—Україна.

Відплатні змагання цих дружин за мистецтво А-кляси відбудуться в неділю 6. ц. м.

Краеві пливацькі змагання.

В днях 5. і 6. вересня ц. р. уладжує Український Спортовий Союз пливацькі змагання за мистецтво краю. Змагання ці відбудуться в обох днях в год. 15. на „Світезі“ при вул. Ісаковича. Вступ за добровільними датками. Організація змагань в руках УССК-у.

Недільні змагання.

В цю неділю відбудуться такі змагання лігових дружин: Чорні—Погонь у Львові, Варшавянка—Польонія (субота) і Легія—Гарбарня (неділя) у Варшаві, Л. К. С.—Лехія в Лодзі, Рух—Варта в Кор. Гуті. — За мистецтво А-кляси змагаються: II. Сокіл—Україна, Польонія—Чорні I Б (в Перемишлі), Ресовія—Погонь I Б (у Ряшеві) і Погонь (Стрий)—Лехія I Б (у Стрию). — В змаганнях за вхід до Ліги гратиме Ревера у Станиславові з мистцем люблинської округи.

Нові книжки й журнали.

ЖУРНАЛИ.

PROMÉTHÉE, місячний орган національної оборони народів Кавказу, України і Туркестану. Р. VII. Ч. 57. Серпень 1931. Зміст: (у французькій мові) Ю. д. Субре: Містика большевизму і націоналізму. Г. Г.: Пamороки Сталіна. В. Садовський: Культурні надбання українців під большевицькою окупацією. М. Баля: У Айсербайджані. М. Чокаїв: Більшовики проти кемалізму. Бей-Туган: Обєднання кавказских верховинців. Пресовий огляд. Хроніка.

POLACY ZAGRANICĄ, орган організаційної ради поляків закордону. Рік II. Серпень-вересень 1931. Ч. 8—9.

PRZEGLĄD SPOŁECZNY, місячник посвячений питанням суспільної праці і опіки над дітворою. Р. V. Серпень 1931.

—o—

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз“ платив кооперативам дня 1. і 2. IX. 1931 р.: масло експортове пріма 3·— зол., масло десерове пріма 2·90 зол.. Дня 3. IX. 1931 р.: масло експортове і десерове —·— зол., літра молока 19—20 сот., літра сметани 1·10 зол.. копа яєць 6·40 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Пятниця, 4. вересня, година 8 вечором „Вулиця“, виступ театру „Атенеум“.

Субота, 5. вересня, година 6 вечором „Пімста“, комедія Фредра, виступ театру „Атенеум“.

Малий Міський Театр:

Зачинений аж до відкликy.

Театр Ріжнородностей:

Неділя, 6. вересня, година 3·30 попол. „Голубине серце“ (виступ театру „Атенеум“ із Ярачом).

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: „Жар вальса“ й додатки.

КАСІНО: Звукова фільма“, „Сірий дім“ і додатки.

КОЛЬОСЕИ: „Вулиця гріху“, „Лявіна“.

ЛЕВ: „Чужа наречена“ (Марлена Дітріх), „Бунт совісти“.

МАРУСЕНЬКА: „Ранго“ (фільма з африканських джунглів).

МІРАЖ: Звукова фільма „Хаджі Мурат“ (Білий сатана) з І. Мозжухіном.

ОАЗА: „Поцілуй“ (Грета Гарбо).

ПАЛЯС: „На струнах кохання“.

ПАН: Звук. фільма „Тиранія кохання“.

ПАСАЖ: „Вийнятий зпід права“ й додатки.

ХИМЕРА: Звукова фільма. „Під крілами Парижа“.

СТИЛЕВЕ: „Свавільні студентки“, Бастер Кітон боксером (100 проц. звуковець).

УТІХА: „Буря над Азією“, „Пат і Паташон та чародійний килим“.

Програма радіо.

Пятниця, 4. вересня 1931.

Кенігсберг (217,1) 21·10 Симф. концерт. **Липськ** (259,3) 19·30 Музика Гріга. **Бреслав** (325) 16·30 Циганська музика. **Брно** (341,7) Концерт радіоорх. **Льондон** (356,3) Музика Гайдна. **Штутгарт** (360,1) 21·15 Концерт фільг. орх. **Берлін** (419) 19·15 Вечір танку. **Стокгольм** (435,4) 19·00 Концерт хору. 20·00 Речит. форт. **Рим** (441,2) 17·30 Популярний концерт. **Прага** (486,2) 21·00 Квартет Бородіна. **Відень** (516,4) 20·35 Тирольські пісні. **Рига** (524,5) Російська музика. **Мінхен** (532,9) 19·30 Симф. конц. **Будапешт** (550,5) 18·45 Циган музика. 20·45 Вечір Гольдмарка. **Харків** (937,5) 15·00, 20·00 Концерт. **Калюндборг** (1153,8) 20·10 Французька танкова музика.

Субота, 5. вересня 1931.

Липськ (259,3) 19·30 Концерт на форт. і орх. Гріга. **Брно** (341,7) 14·30 Концерт радіоорх. **Льондон** (356,3) 20·00 Прогульковий концерт. **Гамбург** (372,2) 16·30 „На славу музики“. Концерт орхестри, хору і солістів (Бах, Бетовен, Шуберт і т. п.) **Букарешт** (394,2) 18·00 Легка румунська музика. 21·00 Музика віденська. **Соттенс Швайц.** (403,8) 19·00 Музика церковних дзвонів. 21·00 Вечір пісень Моцарта. **Берлін** (419) 19·20 „Чи наука може бути вільна від науки“, дискусія студентів під проводом доцента. **Рим** (441,2) 21·00 „Федора“, опера Джордона. **Гельсінгфорс** (453,2) 19·15 Концерт вокального квартету. **Відень** (516,4) 18·00 „Норнберські співаки“, опера Вагнера. **Мінхен** (532,9) 16·15 Дует цитристів. **Будапешт** (550,5) 22·00 Циганська музика. **Любляна** (575,8) 20·00 Вокальний концерт 21·00 Славянська музика. **Харків** (937,5) 15·00 Концерт. **Ленінград** (1000) 16·30 Концерт для села. **Москва** (1481) 15·00 Музика Шопена і Ліста.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Пятниця, 4. вересня 1931.

Львів (380,7) 11·58 Астр. час. 12·10, 15·45, 16·10, 17·10 Музика з грам плит. 13·10, 14·50 Комунікати 15·10 Для дітей. 15·25 Як зберегтися перед затроєнням грибами. 16·30 Господарський огляд. 16·50 Гутірка по франц. 17·15 Авдиція для хорих. 17·35 Характер людини і його доля, д-р Фронцкович. 18·00 Легка і танкова музика. 19·00 Всячина. 19·55 Комунікати. 20·15 Симфонічний концерт. 22·15 Комунікати. 22·30 Легка і танкова музика.

Субота, 5. вересня 1931.

Львів (380,7) 11·58 Астр. час з Варшави. 12·10 Відкриття Східних Торгів у Львові. 13·10, 14·50, Комунікати. 15·10 Музика з грамофонових плит 15·25 Огляд останніх видавництв. 15·45 Військові відомости для всіх 16·00 Програма для молоді. 16·30 Концерт для молоді. 16·50 Комунікат. 16·55 Світляна архітектура, проф. Махневич 17·15 Пісні у вик. Вольського (бас). 17·35 Відчит. 18·00 Богослуження з Остроі Брами у Вильні. 19·00 Всячина. 19·20 „Штука життя“, вигол. Б. Садовський 19·40 Рільничі вісти. 19·55 Комунікати. 20·15 Легка музика. 22·00 „На горизонті“, фейл. 22·20 Комунікати. 22·30 Музика Шопена. 23·00 Легка і танкова музика.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Дирекція приватної гімназії „Рідної Школи“ з правом прилюдности в Терноподі подає до відома, що Кураторія Л. Ш. О. ескр. до Ч. II —8555/31 з 26. серпня 1931 р. дозволила на отворення з початком шк. р. 1931/32 I, II. і III. кляси коедукаційної гімназії. — Вписи до тих клас продовжується до 5. вересня 1931. Ученики б. української державної гімназії в Тернополі можуть також вписуватися. — **Управа гімназії.** 349 3—3

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Вид. Спілки „Діло“. Львів, Ринок 10.